

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonime dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: Ljudska šola 'pred sodbo javnega mnenja. (Dalje.) — Naravnoslovne črtice. (Jakost, odboj in jek zvoka.) — Leopold Volkmer. — Vprašanja. — Narodno blago. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Inserati.

Ljudska šola pred sodbo javnega mnenja.

(Dalje.)

Po sodbi javnega mnenja bi toraj ljudska šola imela vsemu zadostovati, nekateri bi njej radi celó vso narodno kulturo zvalili na ramena. Toda to se reče precenjevati njen kulturni namen, ker ona je zgolj pripravnica narodne omike, v njej se zgolj stekajo sposobnosti, s katerimi se kultura doseči zamore. In to je gotovo obširna in velika naloga, ker temu ni zadostni zgolj nauk, marveč vsestranski razvoj otročjega duha.

Pa tudi materialnim nedostatkom jel se je v ljudskeji šoli iskati lek. Tako n. pr. ako tudi ne zamore nihče odreči znamenitost gospodarskega nauka v ljudskeji šoli, smo vendar v tem oziru dospeli vže do meje, preko katere bi ne smeli stopiti, da se nam ljudske šole ne pretvorijo v gospodarstvena učilišča. Mi ne pretiravamo, saj nam še zvoní v ušesih beseda, ki je v samej zbornici se izrekla (od zastopnika), da bi se ljudske šole na deželi imele pretvoriti v male ratarnice, kjer bi se učenci učili zemljo obdelovati.

Odkod pak pridejo taki in slični pojmi?

Da se na to temeljito odgovori, trebalo bi več glav in oči! mi hočemo navesti le to, kar smo razmišljajoč o tem razgloabili, a za kolikor smo pogodili, naj vsakdo sam sodi.

Prvič nam je pomisliti, zakaj velik del ne razume, in noče razumeti pravo nalogo ljudske šole. Da se nam to posreči, treba je nekoliko globokeje pogledati v njeno bitje, v pogoje, ki so ji potrebni; sploh v njeni celokupni notranji organizem. Razen strokovnjakov pa se malokdo za to briga in premnogi ne cené tega niti truda vredno, smatrajoč ljudsko šolo kot zavod, kojega glede notranje uredbe ni potreba študirati, vendar pa svojo sodbo o njem tudi brez tega vsaki lahko izreče. Naravno je toraj, da v tej zadevi vsak po svojem kroji in bo krojil dokler bodo ljudske šole.

Drugič bi bilo to, da se vspehi šolskega delovanja kmalu ne pokažejo in se ji radi tega hitro očita zgrešena naloga. To je posebno znamenito z obzirom na našo ljudsko šolo, odkar je prestrojena. Naravno je, da človek sodi po vspehih, ali naravno je tudi to, da se yspehi vsakega dela ne zamorejo v enako

odmerjenem času občutiti. In ono nagnenje človeka, ki ga nagiblje k nagli sodbi, ga tudi pripravi da palico prelomi nad vsakim podjetjem, pri katerem se ne vidi migom uspeh, ki ga je pričakoval.

Pokažemo pa komu prvi paragraf našega šolskega zakona, s katerim se označuje cilj in naloga ljudske šoli in vsak ga bode odobril, ter takoj rekel: pa kje se doseže ta cilj? Glej bede in zla je v narodu dosti, ljudska šola ne izvršuje svoje naloge! — Toda pri tem se noče pomisliti, da je čas od povstanka tega paragrafa — ne gledé na druge okoliščine — prekratek, da bi se tudi v najboljšem slučaju in v najnormalnejših priložnostih zamogli jasno videti uspehi, doseženi z izvršenjem te naloge.

Še bi naveli eden vzrok temu obsojevanju ljudske šole, in to je, da naša ljudska šola mestoma v resnici niti blizo ne doseže svojega smotra. Preiskovanje tega je samo ob sebi zopet obširno vprašanje, glede kojega le rečemo: Ko bi v naši ljudski šoli bilo povsod vse in vedno le tako, kakor bi biti moralo, a ne, kakor istinito je, sigurno bi ugovorov iz tega vzroka ne bilo.

P Reidemo sedaj na drugo točko, da vidimo, kako javno mnenje sodi o sredstvih, ki jih ljudska šola rabi za dosego svojega cilja.

Ta sodba nam je dovolj znana, vemo tudi, kako so poučni predmeti ljudske šole dvignili silni prah nad ljudsko šolo. Nam učiteljem je prečesto požirati ta prah, toda ne smemo se dati od njega zamesti in po nikakem si zasipati oči!

To je oni znani in ravno zdaj moderni krič o preobloženju v ljudski šoli. Mi se ne spuščamo zopet vanj, ker se je o tem že zadostno razpravljalo od poklicane in nepoklicane strani, marveč mi izrečemo kratko, da ako se tudi morejo od strokovnjaške strani uvesti premembe v naši naučni osnovi, se ona nikakor ne sme redukovati tako, kakor to javno mnenje zahteva, zakaj, to hočemo poskusiti razložiti v drugem delu te razprave. Tukaj mi bodi dovoljeno ozreti se še na nekaj.

Uže smo rekli, da se od strokovnjaške strani zamorejo naučne osnove pretresati in spreminjati, to je naravno, to je povsem opravičeno, ker kaj je tako izvršeno, da se mu ugovarjati ne more! Toda ako združimo o tem vse te izjave, tudi od strokovnjaške strani, pa bomo našli, da je tudi tukaj tók — ne sicer prenagel — ki slično javnemu mnenju načelno odbija stališče naše ljudske šole. Priznavamo, da bi bil nehvaležen posel spuščati se v razglablanje teh prikazni, akoravno nas one razveseliti ne zamorejo. Protivnikom naše ljudske šole podano je s tem močno orožje, podana jim je prilika, da očitajo učiteljem, kako so doslej nekaj izvrševali, o čemur ravno jih je javno mnenje opozorilo, da izvršiti ne zamorejo. — Ne bi mar priznali s tem svoje nesposobnost in pomagali rušiti ono, kar smo tako rekoč sami poprej sezidali? Ko bi ne bilo drugih močnejših razlogov, da pustimo našo ljudsko šolo na višini, ko je doségla, gotovo bi nas vže ta moral prisiliti na to. In da se sam ne reče, da le iz stanovnega ponosa odbijamo sodbo javnega mnenja, da v tako važnem vprašanju samo sebe pred očmi imamo, hočemo se sedaj opravičiti, zakaj ne moremo in ne smemo uvažiti teh ugovorov javnega mnenja.

II.

Da zamoremo objasniti to, kar smo sedaj trdili, oglejmo se malo na vpljiv javnega mnenja naproti drugim institucijam in delovanjem, v kolikor jih javno mnenje dosežati zamore. Pa kaj hočemo tu opaziti? Da javno mnenje povsodi le gleda na najunanjše okoliščine in odnašaje teh institucij in opravkov, na notranji njihov organizem pa ono nima nikakega vpljiva. To se vedno prepušča osebam in korporacijam, koje se za dotično opravilo izključljivo zanimajo in katere so po svojem znanju in sposobnosti k temu poklicane. To je načelo, „strokovnjaštva“, načelo, na katerem se osnavlja ves industrijalni in znanstveni napredek novejšega časa. Iz tega stališča v resnici ne vemo, je li bi se kateri izobraženec našel, ki bi glede ljudske šole zanikal potrebo strokovnjaških opravkov in strokovnjaškega nadzora. Toda zdi se nam, kakor da ji mnogi odrekajo potrebo strokovnjaškega razsojevanja. Kajti ako se tudi zamore konči dovoliti, da gledé naloge ljudske šole zamore soditi vsakteri misleči človek, se to gledé njenih sredstev ne zamore dopustiti nestrokovnjaško razsojevanje, ker ta sredstva in uporaba njihova spadajo v notranji šolski organizem in kot takšna ne zamorejo biti predmet razsojevanja nestrokovnjaka. Kdor noče tega priznati, ter zametava vsaki princip strokovnjaštva v ljudske šoli, pušča široko polje vsakovrstnim kombinacijam gledé njenega posla, ter dela nepotrebno vsako strokovnjaško izobrazbo ljudskih učiteljev.

In da dokažemo, kako se nestrokovnjaški ugovori izusteni kot naše javno mnenje, evo nam enega, ki smo ga v novejšem času zamogli pogostejše slišati; torej pogledajmo njegovo vrednost.

Veli se: Ljudske šoli bodi podlaga moralo a ne filozofija (!) ali: Ljudske šoli bodi svrha oplemeniti duh in srce deteta in ne samo napolniti glavo. (Konec sledi.)

Naravoslovne črtice.

XII.

Jakost, odboj in jek zvoka.

Na jakost zvoka vpliva: 1. Velikost zvočечеega telesa in velikot jegovih tresajev. 2. Gostota, toplina, vlažnost in gibanje ozračja. 3. Daljava. 4. Mer in 5. Okolica.

Čim večja je tvarina zvočечеega telesa, čim hitreje trepeče in čim večji so jegovi tresaji, tim bolj se zrak pri njegovem trepetanju zgoščuje in razredja, zato je tedaj tudi zvok močnejši. Tresaje dolge strune moremo tudi s prostim očesom opazovati, in se lahko prepričamo, da je jen žvenk mnogo jači od onega kratke strune, ki ima tresaje manjše in tako hitre, da jih prostim očesom opazovati ne moremo.

Na jakost zvoka vpliva dalje kakost ozračja, to je gostota, toplina, vlažnost in gibanje ozračja. Čim gostejši je zrak, tim jači je tudi zvok, ker je tvarina, katera trepeče, večja.

Zvonec pod steklenim zvonom, iz katerega se s pomočjo zračne sesalke izsesa zrak, čuje se tem slabše, čim redkejši je zrak. Na visokih gorah, kder je zrak redkejši, pok puške nij tako močen, kakor v ravninah. Ravno zato morejo se ljudje pri govoru bolj napinjati, da se leže razumejo. Zrakoplavci čudijo se, kako jim je v velikih višavah glas slab.

Da na jakost zvoka gostota sredstva vpliva, nas prepriča tudi poskus Priestley-ov. Ta učenjak postavljal je namreč budilo (Wecker) v steklen zvon, katerega je z različno gostimi plini napolnjeval. Ko je steklen zvon bil napolnjen z vodenecem, bil je zvok budila tako slab, da se je jedva slišal, in sicer zato, ker je vodenec 14krat redkejši od zraka.

Jakost zvoka spreminja se, ako zvok prehaja iz gostejšega v redkejše, ali iz redkejšega v gostejše sredstvo.

Zvok, povzročen v vodi, se leže sliši na breg, nego on na bregu povzročen z brega v vodo. Leže se dalje širi zvok v višave, nego z višav v nižave, kakor so to mnogokrat zrakoplavci skusili. V enako gostem zraku se tedaj zvok veliko dalje razširjuje, nego v zraku različne gostote.

V mrzlem zraku čuje se zvok močnejše nego v toplem. S povikšanjem toplote zvočnega sredstva zmanjšuje se tedaj jakost zvoka. Stotnik Parry pripoveduje, da je na tečaji navadni glas človeški v daljavi od 2480m slišal.

Vlažnost ozračja tudi spreminja jakost zvoka, in sicer povikša se jakost, ako se vlažnost povikša in na robe.

Tudi veter spreminja jakost zvoka. V mirnem ozračju je jakost zvoka večja, nego v gibajočem. Tudi mer vetra vpliva na jakost zvoka in sicer tako, da se mérom vetra zvok dalje čuje nego proti vetru.

Iz lastne skušnje znamo, da se po noči vse bolj čuje nego po dne. Po noči je tedaj zvok močnejši, in sicer zato, ker se ozračje po noči ne giblje tako kakor po dne; po noči je dalje ozračje vlažnejše in gostejše kakor po dne, in ker po noči slednjič hrum in šum pretrane, katerega povzročujejo ljudje in živali.

Zvok se v ozračju razširjuje od zvočnega telesa na vse strani v obliki kroglice. Tresaji, katere zvočeče telo priobčuje zraku, morejo tedaj vse večo množino zraka zatrepetati, in to ravno povzročuje, da se zvok z daljavo slabi. To oslavljenje najdemo, ako pot sam seboj pomnožimo. Ako je tedaj daljava 2, 3, 4, 5 itd., tedaj je jakost 4, 9, 16, 25 itd. krat slabejša. To pa ima samo tedaj svojo veljavo, kedar se zvok more na vse strani razširjevati, ker ako se na vse strani razširjevati ne more, tedaj je jegova jakost mnogo večja. Zato se človeški glas kraj dolgega zida dalje čuje; in kako jak je glas človeka v hodniku proti glasu na prostem polju.

Na jakost zvoka vpliva dalje tudi oni mer, kateri se prvobitnim tresajem zadaje. Tako je na primer človeški glas močnejši na onej strani, h katerej govorimo kakor za hrbtom, ker prvobitnim tresajem zadajemo določeni mer. Ravno zato obrnemo se vselej k osebi, katero želimo dozvati, da bode tako naš glas močnejši in da tako osebe leže dozovemo.

Na jakost zvoka vpliva slednjič tudi ona okolica, v katerej se zvok razširjuje. Ako se namreč zvočni valovi mnogostročno odbijajo na zunanjih

predmetih, tedaj se s tim odbojem prvobitni valovi ojačujejo. Zato je šloveški glas v gozdih in v dolih mnogo jači nego na prostem polju in ravninah.

Ako zvočni valovi na svojem potu pridejo do skale, stene oblakov na gostejši ali redkejši zrak i. t. d., tedaj se oni razdelijo na dvoje in od teh širi se en del v novem sredstvu dalje, drugi pa se v prvobitno sredstvo odbija. Ta v prvobitno sredstvo vračajoči se zvok more tudi v našem ušesu povzročiti začetjenje, in vsled tega mislimo, da je zvočeče telo tam, od koder zvok začutimo. Ta prikazen zove se odboj zvoka. Zvok se pod onim istim kotem, pod katerim na ravno steno pade, od stene tudi odbija.

Ako tedaj zvok steno navpičnim merom pogodi, tedaj se on tudi navpičnim merom vrača, in človek, ki se v odbojnem meru nahaja, čuje zvok tako, kakor da se zvočeče telo nahaja na mestu, na katerem se zvok odbija. Zvok pa, ki steno pod katerim koli kotu pogodi, odbija se na steni pod isto velikim kotem, nasprotnim merom.

Ako je uho od stene ali predmeta, na katerem se zvok odbija, tako oddaljeno, da more lahko odbojni zvok od prvobitnega razločevati, tedaj nastane jek. Odbojni zvok pa moremo posebno samo tedaj začuti, ako on še le v uho pride, ko je delovanje prvobitnega uže prestalo, to je, ko smo prvobitni zvok uže čuli. Ker pa človeško uho more v enej sekundi 9 glasov razločevati, zato eden vtisek glasa trpi v ušesu $\frac{1}{9}$ sekunde, in v tem času uho ne more nobeden drugi glas razgovetno začutiti. Ravno zato more odbojni zvok $\frac{1}{9}$ sekunde za prvobitnim v uho priti, ker edino takrat more ga uho dobro razločevati.

V času od $\frac{1}{9}$ sekunde preleti pa zvok pot od $\frac{332}{9} = 36\frac{8}{9}$ metrov. Ako jo tedaj stena, ki naš glas odbija, tako od nas oddaljena, da glas do nje in nazaj do nas potrebuje $\frac{1}{9}$ sekunde, to je, ako je stena $18\frac{4}{9}$ metrov od nas oddaljena, tedaj preleti zvok na svojem potu sem ter tje $36\frac{8}{9}$ metrov in tako odbojni zvok $\frac{1}{9}$ sekunde pozneje v uho pride kakor prvobitni, in mi ga slišimo. Tak jek ponavlja nam samo zadnjo slovko, in zato je enoslovčen.

Jek pa, ki obnavlja 2, 3, 4, 5, ali več slov, imenuje se dvoslovčen, troslovčen in višeslovčen in tirja, da je stena 2, 3, 4 krat tako daleč od nas kakor pri enoslovčenem jeku.

S tim jekom sliši opazovalec zvok, katerega je on sam povzročil, in zvok odbija po zakonih, katere smo gore omenili, ako zvok navpično steno pogodi. Mi pa moremo tudi enoslovčen jek čuti od zvoka drugih oseb. Ako se namreč zgovarja beseda na mestu od katerega zvok na kaki drugi predmet pod kotom pada, tedaj se pod tem istim kotom odbija, a s protivnim merom in tako more se tedaj ponavljanje zadnje slovke čuti.

Višeglasen ali mnogotern je jek, ako isto slovko ali besedo večkrat obnavlja. Tak jek nastane, ako se zvok odbija na večih zapored stoječih stenah, ki so v različnih daljavah. Ako sta dve in dve steni od sedem sten medsebeno 31.6 metrov oddaljeni, tedaj nam se ista slovka sedemkrat ponavlja. Ako ste steni 63.2 metrov medsebeno oddaljeni, tedaj nam se dve slovki sedemkrat ponavljata i. t. d. Čem večja je daljava, iz katere se zvok odbija, tim slabše se slovka čuje, dokler se v velikej daljavi popolno ne izgubi.

Pravi čar podaja nam priroda sé svojimi jeki v goratih okolicah, kder jeki s čudovitim načinom prvobitni zvok v njezne glasove spreminjajo.

Glas jeka je ali molkel in nerazumljiv, ali pa je jasen in razločen. Ta razloček na glasu jeka povročuje kakost odbojne stene kakor tudi odmev in sozvočje onih predmetov, na katere pada zvok.

Predmeti, na katerih se zvok odbija ne morajo biti gladki, ker skušnja nas uči, da se na starem kakem gradišču, razvalini, drevju, griču, prepadu i. t. d. tudi zvok tako pravilno odbija, da stvarja jek.

Da v gozdih poredba drevja stvarja jek, prepriča nas to, da mnogokrat jek prestane, ko se to ali ono drevo poseka.

Tudi oblaki odbijajo zvok in stvarjajo jek. Pok topa je, kakor nas poskusi učijo, mnogo močnejši, ako je nebo oblačno nego ako je vedro, ker zvok se na oblakih odbija. Ta odboj zvoka na oblakih povročuje ravno bobnenje groma.

Na jadrih ladij in morskih valovih odbija se dalje tudi zvok in stvarja jek.

Jek stvarjajo slednjič tudi oboki mostov in drugih poslopij. Posebno zvočne učinke povročujejo oboki, ki imajo obliko raztegnenega kroga to je elipso. Taki oboki imajo namreč dve mesti tako zvani gorišči, na katerih se zvok zbira. V gorišču eliptičnega oboko nahajajoče se osebe se lahko razgovarjajo, da tega druge pod obokom nahajajoče se osebe ne čujejo. Vbokla zrealu zbirajo zvok v svojem gorišču in ako se v enem gorišču nahaja ura, tedaj se jeno tiktakanje v drugem gorišču čuje. V cerkvi sv. Pavla v Londonu nahajate se dve taki zvočišči. Tudi v mestu Girgenti na otoku Siciliji ima cerkva dve taki zvočišči in sicer eno za oltarjem, drugo pa blizu vrat. Obe zvočišči oddaljeni ste 250 korakov, pa vendar čuje se tudi šepetanje na enem kraju jasno, če se šepeta na drugem.

Ako je stena, na katerej se zvok odbija, bliže nas nego 18 $\frac{1}{9}$ metrov tedaj se odbit zvok deloma s prvobitnim sestaja in se tako od prvobitnega razločevati ne more, ampak ga samo ojačuje. Ta prikazek zove se odmev.

Omenimo še nekatere glasovite jeke. Glasovit jek nahaja se med nemškimi mesti Koblene tn Bingen, in sicer na onem mestu, kder se Nahe izliva v Rajnu, ker ona ponavlja besedo izgovorjeno sedemnajstkrat.

V okolici mesta Brüssel-a nahaja se jek, ki petnajstkrat besedo ponavlja.

V Woodstocku v Angleškej nahaja se jek, ki po dne sedemnajstkrat, po noči pa dvajsetkrat izgovorjeno besedo ponavlja.

V Rosneanthu v Škotskoj ponavlja se kratek napev trikrat. V okolici nemškega grada Heidelberg-a nahaja se jek, ki ravno tako kakor grom odjekuje.

Pri Adersbachu v Českej nahaja se jek, ki sedem slov trikrat razločno ponavlja.

Najglasovitejši jek nahaja se v gradu Simonettu pri Milanu, ki puškin pok 40 — 50krat ponavlja; in beseda izgovorjena ponavlja se 24 — 30krat.

Starci pripisovali so jeku veliko moč. Tako pripoveduje Olaus Magnus, da se pri Viborgu nahaja špilja, v katerej se silno tuljenje, cvil in hrup stvarja, ako se v njo živoča žival hiti, in stanovniki oslobodili so se s tim jenim učinkom mnogokrat neprijatelja. Ko se je namreč neprijatelj bližal, spustili so v špilju kako domačo žival, in rik poplašil je neprijatelje.

Clemens Aleksandrinski pripoveduje, da so v Perziskej deželi tri gore, katere odjekujejo posebne glasove, ako se jim človek približuje.

Stari zgodovinarji pripovedujejo, ko so Gali napali na proročišče v Delfih, da so s pomočjo jeka duhovniki toliki rik povzročevali, da so Gali od straha pobegli.

Gori govorili smo o odboju zvoka; potrebno je tedaj, da še omenimo one stroje, ki se osnujejo na odboji zvoka. Na odboji zvoka osnujejo se te-le sprave: občevalne cevi, govorilo in slušalo.

Občevalne cevi so dolge plehnate cevi, ki vodijo od enega nadstropja do drugega, ali pa od vršela na jadrih doli v ladjo. Ker se zvočni valovi ne morejo razširjevati, zato širijo se neoslabljeno dalje in vsako tudi najslabejše šepetanje na enem kraju sliši se tudi na drugem. Biot čul je v 948 metrov dolgih cevih za vodoyod šepetanje prav razločno.

Razve na ladjah, rabijo se občevalne cevi v velikih delavnicah, gostilnicah in obče v velikih poslopjih, da se lahko razgovarjajo osebe v različnih nadstropjih nahajajoče se, in da tako ne treba iz enega nadstropja v drugo hoditi. Tako more tedaj voditelj kake delavnice iz svoje izbice zapovedati delavcem.

Govorilo rabi se, ako se želi kdo iz velike daljave dozvati, ali ako se komu v velikej daljavi želi nekaj naznaniti. Znamo uže, da človeški glas postaje z daljavo vse slabejši, in če nas odaljena oseba tudi sliši, vendar ne razume, kar govorimo. Ravno zato trudili so se uže tudi stari narodi iznajti načine, kako bi se človeški glas ojačal, da bi se dalje čuti mogel. Pred 200 letmi iznašel je namreč Morland govorilo, katero je navadno dolga plehnata cev, ki je na enem kraju ozka, proti drugemu pa vse širja in konča se livkasto. Ožji kraj je malo razširjen, in na tem kraju se v cev govori. Ker se zvočni valovi tukaj ne morejo kakor pri navadnem govoru na vse strani razširjevati, nego delj časa skupaj ostanejo, in po izstopu iz cevi odbijajo se oni določenim merom, zato je njihova jakost mnogo večja, in moški glas more se 500 — 600 metrov daleč prav jasno čuti. Govorilo rabi se na morskih brodovih, da si morejo mornarji v velikih daljavah glasove davati, in da more barkodór ali kapitan zapovedati v burji svojim mornarjem. Dalje rabijo govorilo v velikih gradovih ognjovari, da morejo iz velike daljave dozvati in ako je potrebno medsebeno se pogovarjati.

O Aleksandru velikem pripoveduje se, da je imel bojni rog, s katerim je svojo vojsko iz velike daljave mogel zbrati. Isto pripoveduje se tudi o besnečem Rolandu.

Vselej pa nam nij govorilo pri roki, ko želimo koga iz daljave dozvati, zato si človek šakami govorilo nadomestiti prizadeva, ker on obe roke k ustnicam položi in tako pojačuje svoj glas. Zvočnim valovom zadajemo tako določeni mer in ker se na strane ne morejo taki razširjevati, ostanejo oni tudi jači.

Slušalo ojačava zvok potem, ker ono mnogo zvočnih valov zbere in k našemu ušesu vodi. Zato ljudje, ki dobro ne čujejo, ako želijo nekaj natančno čuti, uhelj šakom zaokrožijo, ker tako oni več zvočnih valov skupijo in k ušesu vodijo.

Slušalo ima različno obliko. Najnavadnejše slušalo ima obliko roga. Nekatera slušala morejo se podaljšati in pokrajšati. Najnoveje slušalo prirejeno je tako, da zamore nadomestiti stetoskop, katerega se zdravniki poslužujejo, da morejo določiti mesto kakej notranjaj bolezni.

Dr. Križan.

Leopold Volkmer, veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

(Dalje.)

Štev. 72. Škarnice ali vtragлива grivinga.

Po Murku, str. 84. — 86., štev. 54.

1. „Ti dete!“ reče mati k njemu, * „Poslušaj, kaj ti zdaj povem: * Jaz tebi ojstro prepovem, * Ne nož, ne vil'ce v roke vzemi!“ „Pa škarn'ce, mati! smem ja vzeti?“ * „Ne! kaj navrazi,¹⁾ nej' za te: * Maš druge reči, vzemi nje, * Či češ guračo kako meti.“
2. To dete boga. Pa zdaj žela * Z njim začne en nevaren žod.²⁾ * O zapelavne žele hod, * Po kel'ko vajnk³⁾ toti pela! — * „Pa, či bi vil'ce tu ležale, * Bi,““ dete misli, „znal bit' slep: * Pa škarn'ce, o ti norček lep! * Kak meni ne bi se dopale!“
3. „Glej, glej! s kem le so gde povite? * Rudeči pantele 'z njih visi: * Nič lepšga ne je, kak ste vi, * Kak čisto srebro se svetlite * O kaj že je, či eno malo * Si z njimi včesnem kožico: * Nesreča tol'ka ne bo to, * To hitro se bo celit' dalo.“
4. „Pa kaj, to nem're se zgoditi; * Zakaj či glih še dete sem, * Tak denog pamet nucat' vem: * Brez škode si vem nagoditi, * Brez škode zvupam škarn'ce vzeti, * Na stran gda mati gled'la bo. * Pa ne; mi deca dužni smo * Pokorš'no staršom: Bog če meti.“
5. „Ne, ne! jaz sem dete noro, * Jaz škarn'ce samo gledat' čem: * Dopust'te, da vas kušnit' smem; * To, škarnce! to dopust'te skoro. — * Nigdar se noža sem doteknil; * Pa vas se čem.“ — Že segne ta: — * „Ja, či od me bi pamet šla, * Bi roke hitro proč odmeknil.“
6. „Pa misli v glavi mam skoz jasne, * No z škarn'cami sem dobro znan.“ * To reče, no že v njeg'vo dlan * Kak strela špic od škarnie prasne, * No zdaj glih v hišo stopi mati, * No dete ojstro posvari, * Da ne je htelo bogati * No njenih navukov deržati.
7. „Ah, mene griva,““ začne dete * Prošiti, „da to storil sem; * Nigdar več to storiti čem, * Le zdaj me pa za lubo mete! * Da škarn'ce ne do⁴⁾ me norile * Drugoč, vas prosim, ster'te nje: * Te meni bode ležiše, * Vaš navuk bogati brez sile.“

¹⁾ Navraziti = raniti, leicht verwunden. ²⁾ Žod = žold, vojska, Krieg. ³⁾ Vajnk = ovink, Umweg. ⁴⁾ Ne do norile = ne bodo norile.

8. Mi ljudi večkrat smo podobni * Deteti totem'. Vsaki zna, * Da k naši sreči Bog nam da * Zapov'di; no smo tak hudobni, * Se jih prelomit' ne bojimo. * Kaj dobro je, to pušamo; * Kaj hudo je, to storimo; * No te, kak dete, to stojimo.
9. Te grivinga nam v serce pride. * No kaj je naša grivniga, * Kaj? Vola, kak jo dete ma: * „Naj mati škarn'ce skončat' ide.“ * Kaj druga se gde toto pravi: „Pred grehom vari me, ti Bog?“ * Kaj toto: „Vzemi z mojih rok * Vse, kaj mi v serce žele stavi?“
10. Bog, Bog bi mogel vse storiti, * Da mi brez škode spali bi, * No tak brez truda v nebo šli. * Kaj ne? tak bi moglo biti. * O človek, ti sam se na nori! * Bog resen tebi da pomoč, * Pa ti ne šparaj svojo moč: * Dužnosti tvoje on ne stori.

Štev. 73. Špegel ali gvišno gverilo.¹⁾

Po Murku, str. 87. — 89., št. 55. Pfeffel: „Das Kind und der Spiegel.“ Uvod je Volkm. pre naredil. J. Košar, št. 38.

1. Filipek, dete gnadliveca * Se kmetici na amstvo da, * No dobro se naja. * Da dete dosti zizat' ma, * Se v enem leti že zgodnja: * Te henja mlečna slaja.
2. Zdaj pride oča gledati, * Kak njeg'vo dete se redi, * No najde, da je frišno. * On nagovarja kmetico, * Naj dete duže²⁾ pri njoj bo: * Lon bo prišla gvišno.
3. Dovolj ona gnadliveci. * Tak dugo Fil'peka redi, * Da stopi v sedmo leto: * Te pride oča, plačat lon: * Našteje šestkrat osem kron, * No dete je odjeto.
4. Filipek z očoj gre nerad, * Pa kak od daleč vidi grad, * Hiti do njega priti. * V to gorno hišo pelani, * Tam vidi vse fele³⁾ rečl; * Krotkejši že če biti.
5. Z očmi pohištvo spregledi; * Kaj v roke vzeti se boji: * Strah šibe to ne rata. * En velik špegel tam visi; * Si misli: K čemi si gde ti? * Gre ta, da znan z njim grata.
6. En pojb. kak on je, tam stoji, * Filipek se mu nasmeji, * No toti nazaj njemi. * On verže mu en kušec ta: * Pojb kušec njemu nazaj da, * Kak da bi rekel: Vzemi!
7. Naj se oberne, kam se če, * Pojb v glaži tak storiti ve; * S tem ma on dopadenje. * Pa kak pri mali dečici⁴⁾ * Veselje dugo ne terpi. * Pri Filpeki še menje.
8. On zeha, vusta vleče ta * Na križ, no rible noseka; * Pojb v špegli vse to dela. * Filipi se poznati b'lo, * Da z bratecom se svadil bo: * Ja boj ta⁵⁾ gvišno mela.
9. Z pešicoj tot' se ovemi * Proti, no ovi totemi; * Zdaj ogenj je vužgani, * Z čemernim licom skoči ta, * Požene roke v ovega; * Že kerv mu teče 'z dlani.

¹⁾ Gverati = poverniti, vergelten; gverilo = povračilo, Vergeltung. ²⁾ Duže = dale, li gere Zeit. ³⁾ Fela = sorta, Art; vse fele reči = allerlei Dinge. ⁴⁾ Dečica = otročici, Kindlein überhaupt (Collectivum). ⁵⁾ Boj ta mela = boj bota mela, sie (zwei) werden in Streit gerathen.

10. Zdaj sterti špegel zazvoni: * Kak veter oča perleti, * No vleče sina k sebi. * Glej uni, ki ga špotal si, * Je druga ne, kak to, kaj ti * Si njemu storil tebi.
11. Tvoj smeh je njega k smehi gnal, * Za kušec ti je kušec dal, * Na žlak je žlak gverilo. * Zakaj si, sinek! trešil v glaž * Z rokami? Zdaj kervave maš: * Tak jeza da plačilo.
12. Filipek, z suzam ves polit, * Trepeče; meni, da bo bit, * No stiran proč od kiše, * Pa oča k sebi stisne ga, * Mu v lice sladke kušee da, * Kerv 'z njeg'vih rok obriše.
13. Glej! oča dale z njim guči, * To naj bo tebi k navuki, * To naših del je mera: * Vse, kaj mi drugim storimo, * Naj dobro ali hudo bo, * Nam drugi zvesto gvera.

Štev. 74. Škorpion ali škodliv hudobnik.

Po Murku, str. 89. — 90., štev. 56. Nekaj podobnega je spisal Faerno v Seidlnovih zbranih spisih, V. 33. J. Košar, št. 23. in 39.

1. Štefek, en mali pojb, * Vzeme svoj bič, * Gledat gre v lešje, gde * Gnezdo ma ptič. * Najde na bregi * V posmojeni travi * Eno neznano stvar — * Škorpion se pravi — * Vidi, da škarn'ce ma: * „Škarn'ce ti maš? * Z njimi se branit' no * Všekniti znaš.“
2. Tak si pojb misli, no * Prejme obe: * Či gti je mali, * Se varvati ve * Stisne ji terdno, no * K oči ta teče. * „Oča, glej toto stvar!“ * Ne da to reče, * Stegne rep škorpion, z njim * Piči v roko * Pojba, no vlije svoj * Celi gift v njo.
3. „Ljubi sin!“ oča mu * Navuk zdaj da, * „Neti verjeti hu- * Dobniki gda, * Či ti ne škodi, te * V lice gledeči: * Tak ti bo škodil, za * Herb-
tom stoječi. * Zato se vse hudobije vuči, * Kajti on tebi z njoj * Škodit' želi.“

Štev. 75. Hvala landverov.

Po Murku, str. 112. — 113. Kakor poroča Puff v „Marburg“. II. 214. sta naša domača bataljona na Koroško odšla v torek po veliki noči l. 1809. Cvetkov rokopis: „I. pesem od deželske obrambe. Pohvalenje. 1809.“

1. Veselo se on nasmehava, * Naš dober cesar Franc; * Od vseh dežel ban-
dera plava, * Na vsaki njeg'vih šanc. * Sovražnik! češ se bojuvati? * Prid',
kaži svojo moč! * Slovenec, to ti moreš znati, * Je k bojuvanji vroč.
2. Ne veš, da Štajerska dežela * Soldate si rodi? * Vsak otrok, ker'ga je
spočela, * Je mel soldačko kri. * Še zdaj je rodovita mati, * No dosti
ma otrok; * Vsi, kaj nas tu je, smo soldati, * Soldati 'z njenih rok.
3. Slovenci' to nas povišava: * Mi vsi soldati smo; * To, to je visokost ta
prava: * Mi Franci služimo. * Cesari služimo v deželi, * Nam ona mati
je: * Smo ne od nje vsikdar prejeli * Kruh, vino, meso, vse?
4. Slovenci! v zibeli ležoti * Smo že soldati b'li; * Kaj ne odrašeni k po-
moči * Deželi bomo šli? * Slovenci! bran'te si deželo? * Tak zove cesar
nas: Gor, brati! vstan'te, gor! Veselo * Je čuti njegov glas.

(Dalje sledi.)

Vprašanja

pri drugem letošnjem izpitu sposobnosti za meščanske sole pri izpraševalni komisiji v Gradcu.*)

I. Pädagogika.

Das ästhetische Gefühl; das ästhetische Interesse; die ästhetische Bildung. Wie dient die Bürgerschule durch Erziehung und Unterricht der ästhetischen Bildung ihrer Schüler?

II. Nemško.

1. Im grammatischen Unterrichte werden vielfach gehaltvolle Sätze (Stellen aus Dichtern, Sentenzen etc.) zur Exemplificierung grammatischer Regeln verwendet. — Was ist davon zu halten?

2. Eintheilung der Consonanten.

III. Zemljepis.

1. Die Passatwinde als Beweis für die Rotation der Erde.

2. Vergleiche zwischen dem Gebiete des Himalaya und dem der nordtirolischen Kalkalpen.

3. Das Land Boralberg in seiner geistigen und materiellen Cultur.

Die Fragen 1 und 2 sind auf Grund sachentsprechender Kartenskizzen zu beantworten.

IV. Zgodovina.

1. Welche Anschauungsmittel soll der Lehrer einer Bürgerschule zum gedeihlichen Unterrichte in der österreichischen Geschichte verwenden?

2. Welchen Einfluß nahm seit den ältesten Zeiten bis zum Ausgange des 16. Jahrhunderts Oberitalien auf die positive und negative Culturentwicklung Mitteleuropa's?

Die Darstellung kann skizzenhaft sein.

V. Prirodopis.

1. Die Lamellibranchiaten (Muscheln) in zoologischer und paläontologischer Hinsicht.

2. Die Assimilation der Pflanzen.

3. Augit und Hornblende.

VI. Fizika.

1. Ableitung und Discussion der Gleichungen für Sammellinsen.

2. Es ist das Princip der Erhaltung der Drehungsebene zu erläutern und die wichtigsten darauf sich beziehenden Erscheinungen kurz zu beschreiben.

3. Es sind charakteristische Erscheinungen, welche für den Zusammenhang zwischen Wärme, Licht, Magnetismus und Electricität sprechen, in gedrängter Kürze anzuführen.

4. Darstellung, Eigenschaften und Anwendung der schwefeligen Säure.

VII. Matematika.

1. Auf einer 7500m langen Strecke macht das Vorderrad eines Wagens 1000 Umläufe mehr als das Hinterrad. Wäre der Umfang jedes Rades 1m größer, so würde auf derselben Strecke das Vorderrad nur 625 Umläufe gemacht haben als das Hinterrad; wie groß war der Umfang jeden Rades?

*) Primeri zadnjo štev. „Pop.“ str. 314.

2. Vermehrt man in einer arithmetischen Progression von drei Gliedern das erste Glied um 8, so wird daraus eine geometrische Progression. Die Summe der geometrischen Progression ist 26; wie heißen die Progressionen?

3. Der Halbmesser einer Kugel ist $= 2m$, der Radius eines Schnittkreises $= 1m$; wie groß ist das Volumen des der kleineren Kugelfappe zugehörigen Kugelsectors?

4. Von einem Dreiecke ist gegeben: Seite $a = 47.99 m$, $c = 81.064 m$ und der eingeschlossene Winkel $\beta = 1^{\circ} 54' 42''$; man berechne die übrigen Stücke des Dreiecks.

Tuji jeziki.

1. Francoski jezik.

Die wichtigsten Regeln über den Gebrauch des *partieipe passé* sind in französischer Sprache zu erörtern und durch Beispiele zu illustrieren.

2. „Die Belagerung von Paris“ (ein Lesebuchabsatz) ist in das Französische zu übertragen.

2. Angleški jezik.

1. Milton's Leben und Wirken.

2. Uebersetzung einer Stelle aus Stiftern „Studien“ in das Englische.

Za oba iz nemškega jezika.

1. Wert der Kenntniss fremder Sprachen.

2. Unterschied der schwachen und starken Zeitwörter.

Narodno blago.

XLII.

Zlata lilija.*)

Nek grof je imel tri krasne hčere. Vzlasti je bila najmlajša tako lepa, da se je vse njenej angeljskeje lepote čudilo. Njeno obličje je bilo rudeče in belo kot jabelkovo evetje, lasje so se ji svetili kot solnčni žarki. Dičile so jo modrojasne oči, in zalšala jo je udov prelepa rast.

Prigodi se pa, da pride k temu plemenitašu mlad grofovski sin, kateri se s to hčerko seznani in naposled tudi očeta za hčerkino roko prosi. Grof mu je sicer na ravnost ne odreče, pravi pa: „Ako hočeš mojo najlepšo hčer za svojo ženo dobiti, moraš poprej poiskati in mi prinesti tako evetočo lilijo, ki bo imela zlata peresa. Da bodeš to lože izvršil, si lahko izbereš iz mojega hleva konja, katerega koli hočeš.

Mladeneč si izbere konja, ter se poda na pot. Po dolgem potovanju pride do nekega gradu, poleg katerega je bil prekrasen vrt. Ko obstoji in vanj gleda, zapazi pred seboj ogromno število raznih in prekrasnih evetlic. Ni mu bilo treba dolgo iskati, ko najde lilijo z srebrnimi peresi, ali kamor se obrne, lilije z zlatimi peresi ne najde. Poda se toraj proti domu. Ko pride domov in grofu lilijo z srebrnimi peresi pokaže, mu reče ta, da s tem ni svoje naloge izvršil in ako hoče hčer imeti, mora lilijo z zlatimi peresi prinesti.

Pravljica iz rogaškega okraja.

Ko se zopet na pot pripravlja, svetuje mu najmlajša hči, naj si izbere konja, ki je v hlevu najbolj v kotu skrit. On vboga ter ga zasede. Ta konj ga še dalje nese kot prvi. Slednjič prideta do nekega samotnega ali v prijetnem kraju ležečega gradu, kateri je bil z velikim vrtom obdan. Tukaj mu ni treba dolgo iskati, kajti že od daleč se mu cvetlice z zlatimi peresi nasproti svetijo. Odtrga tedaj tri lilije in jih nese grajščaku.

Ali temu še ni bila volja svoje najlepše hčere dati, ter pravi: „Ti si svojo nalogo dobro izvršil, toraj bodem tudi jaz mož beseda. A moraš si jo izbrati sam, ko bodejo vse tri enako oblečene in bode imela vsaka svoj obraz z zagrinjalom prikrit.

Zopet mu najmlajša svetuje, na kaj naj pazi, da bo pravo zadel. Vse tri namreč bodo čisto enako v belo obleko oblečene. Samo jej bodo od glave tri lasi viseli in na tem jo bo najlože spoznal. Ko tedaj zvečer grajščak svoje čisto enako oblečene hčere pripelja, hitro mladeneč tri lase zapazi in si jo za svojo izbere, kar je tudi grajščak dovolil.

Dopisi.

Kranjsko, sredi oktobra. „Schulvereinska“ dvorazrednica v poslopju Ljubljanske velike realke ima 69 učencev in še ti so večinoma taki, ki nemščine ne umé. — V mestnej nemškej deškij šoli nahaja se 17 šolarjev, a dekliška n. mestna šola šteje pa 23 učenk. Vkljub velikej agitaciji od strani ljubljanskih Germanov za te zavode, vendar niso mogli zbobnati večjega števila „nemške“ dece za te nemške zavode! Vidi se torej, kako utemeljeno in pravično je bilo javkanje naših Nemcev po liberalnih časopisih o zatiranju njih življa v metropoli Kranjske....

Na moškem učiteljišču nahaja se letos 66 gojencev, na ženskem pa tudi ravno toliko pripravnic. C. kr. deška vadnica šteje 129 učencev, a dekliška vadnica ravno toliko učenk.

Posebni kurs za učiteljice ročnih del in za otročje vrtnarice se vsled ministerijalne uredbe ne bode otvoril še letošnje šolsk. leto, nego s pričetkom bodočega leta 1886/87.

Deželne učiteljske konference je tudi letos ne bode. Uže v drugič se je preložila. Zakaj? — nam ni znano.

Znani šolnik in šolski nadzornik gosp. prof. Andrej Senekovič na Ljubljanskej velikej realki imenovan je za ravnatelja novomeške gimnaziji. Čestitamo!

Bruno.

Iz Ljutomera. V dan 3. septembra t. l. imelo je naše učiteljsko društvo svoje zborovanje. Gospica Barbika Höchtl prednašala je: „Ženska vzgoja“, katero vprašanje je vsestransko in prav povoljno rešila.

Potem je govoril gospod S. Cvahte: „Črtice o življenju A. Krempelj-a“. To predavanje bilo je zanimivo in sicer tem bolje, ker smo slišali mnogo novega o imenovanem pisatelju. Koristil bo g. S. Cvahte našemu slovstvu, ako objavi imenovane „črtice“. — V obče pa bi želeli večkrat tacih slovstvenih predavanj, h katerim davajo ravno „Slovenske Gorice“ mnogo gradiva. Josephus.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je občini Jablanici za zgradbo nove šole 150 gld. in občini Ottendorf v isti namen 200 gld. iz Najvišje zasebne blagajnice.

[Novi naučni minister.] Kakor „Wiener Zeitung“ od 7. t. m. poroča je cesar vsprejel ostavko naučnega ministra barona Conrada ter mu podelil veliki križ Leopoldovega reda in ga imenoval dosmrtnim članom gospodske zbornice. Ministrom za uk in bogočastje imenovan je dvorni svetnik dr. Paul Gautsch pl. Frankenthurn, ravnatelj Terezijanišča in orijentalne akademije. Nova eksclenca je 34 let star.

[Iz c. kr. štaj. dež. šolskega sveta] V sejah z 15. in 29. dne oktobra 1885 je dež. šolski svet privolil, da se razširi ljudska šola v Dobovi (Brežice) v trirazrednico una v Kamici (St. Gallen) pa v dvorazrednico, je odločil o večih rekurzih, je rešil prošnje za oproščenje od šolnine, za uvedenje poldnevne pouka in priznanje starostnih doklad, je izrekel z dovoljenjem visokega ces. kralj. kmetijskega ministerstva večim ljudskim učiteljem za povspesevanje kmetijskega napredovalnega pouka in oneganje šolskih vrtov svoje priznanje, je vzel letno glavno poročilo o stanju štaj. ljudsk. šolstva za leto 1884/5 na znanje, je rešil prošnje za odpust, je odbil rekurs nekega krajnega šolskega sveta zoper razširjenje pod njegov delokrog spadajoče šole, je izrekel potrebo, da se lj. šola pri sv. Janžu v Saggauthal-u razširi v četirirazrednico in je nekaj učiteljskega osebja definitivno umestil (glej Spremembe pri učiteljstvu v današnjem listu).

[Gosp. Ant. vit. Klodić.] deželni šolski nadzornik ljudskih šol na Primorskem, bođe namestu g. dr. Gnada nadzoroval y srednjih šolah na Primorskem pouk v slovenščini.

[Slovenščina na učiteljišču v Kopru.] Na predlog isterskega deželnega šolskega sveta zaukazal je naučni minister, naj se na vseh treh oddelkih (slovenski, hrvatski in laški) zgodovina, matematika, geometriško risanje, prirodopisje in fizika poučuje v jeziku dotičnega oddelka, torej na slovenskem obdelku slovenski, na hrvatskem hrvatski itd. Nemščina, pedagogika, kmetijstvo, risanje, lepomisje, godba in telovadba se ima v vseh tečajih poučevati v nemščini. Pri predavanju specialne metodike naj se jemlje ozir na učni jezik onih šol, za katere se kandidat pripravlja.

[Iz Norvegije] Državni minister je predlegal: 1. da bi se podaljšala dolžnost pohajati v šolo. 2. Razširiti naučno snov; 3. gojiti bolj in bolj dežl. jezike. 4. Gojiti telovadbo z orodjem, kakor tudi učiti rokodelska dela. 5. Vse bolj vravnati pouk seminaristov in kolikor največ porabljovati učiteljice k poučevanju. 6. Pobiljšati plačo učiteljem.

[Novci in bakterija.] Da zamorejo biti tudi novi človeškemu zdravju škodljivi, ne bo vsakdo vedel in vsled tega ni škoda, ako tukaj nekoliko besed o tem predmetu spregovorimo, ter stariše opozorimo, naj bi bili opazni kadar davajo svojim otrokom novce na knjige in druge potrebne učne stvari. Denar, posebno papirnati, je največji širitelj nalezljivih bolezni. Toda ne samo papirnati marveč tudi srebrni in bakreni novci pomagajo razširjati nalezljive bolezni. Kako često dajejo stariši nerazumnim otrokom svojim v igranje denar, nepomišljajoč, da vtegne to imeti dosti grozne nasledke. Otroci namreč radi devajo denar v usta! G. F. Reinsch v Erlangnaechu je preiskal zlate in srebrne novce z drobnogledom, ter opazil, da je na vseh zlasti na starejih, nežna vrsta živih gibljivih se bakterij in mršadi. Učitelje, odgojitelje, stariše in sploh vse, katerim je na zdravju otrok kaj ležeče, opozarjamo, da bi ne podavali svojim otrokom novcev v igračo. Tudi stara obleka stare in nove knjige zamorejo razširjati nalezljive bolezni. Vsled tega pozor na podobne stvari!

[Moč nekaterih živalic.] Francoski naravoslovec Pateau poskušal je s posebnimi napravami moč mnogih žužkov in je opazoval pri tem zelo zanimljive stvari. Prepričal se je pred vsem, da so najmanjši žužki primeroma najmočnejši. Hrošča je vpregel v orehovo lupino, v katero je deval majhne uteži in je pri tem dobil, da hrošč primeroma 21krat več vleče, nego konj. Še močnejša je bučela, katera vleče primeroma 30krat več nego konj. Konj je vstani potegniti šest sedmink svoje teže, hrošč pa 14krat toliko, kolikor je sam težak in bučela 20krat toliko. Še čudoviteja pa je neki ta razmera pri mravljinu in drugih manjših žužkih.

[Največi dijamant.] V južni Afriki našli so nedavno dijamant, ki po velikosti in čistosti presega vse dosedaj znane velike dijamante. Težak je 475 karatov, dočim ima „Veliki mogul“ perzijskega šaha le 280, „Orlov“ v žezlu ruskega carja 195, angleški „Kohinor“ le $102\frac{3}{4}$ in francoski „Regent“ le $136\frac{7}{8}$ karata. Novi dijamant poslali so v Amsterdam firmi Metz, da ga obrusi in misli se da bode tudi brušen še vedno največi.

[Nov ognjenik.] Časopis „Roma“ javlja, da so v Fikunci v provinciji Palermo pomorščaki zapazili s svojega parobroda na jednom holmu ogenj in mislili, da se je tam ustavila kaka roparska druhal. Oborožili so se od nog do glave in odpravili se naravnost proti ognju. Ko so hodili kake tri ure in prišli na neko gorsko planoto, zaslišali so podzemeljsko grmenje. Potem so zaslišali nek čuden zvok in začel se je kakor dež usipati pepel in ogenj. Pomorščaki so se prestrašili in hiteli na svojo ladijo. Pokazalo se je, da se je odprl nov ognjenik.

[Prebivalstvo Bosne in Hercegovine.] Te dni se je končal popis ljudstva v Bosni in Hercegovini, ki se je dosti natančnije vršil, nego v l. 1879. Podatek tega popisa kaže, da se je prebivalstvo teh dežel od leta 1879. od 1,158.440 pomnožilo na 1,336.091 duš, tedaj za 15 in pol odstotkov; izmed teh je bilo mohamedanov 492.710, pravoslavnih 571.250, katoličanov 265.788, judov 5.805, drugovernikov 538, skupaj 1,336.091.

[Prebivalstvo Rusije.] Zadnja števila ljudstva v Rusiji je bila l. 1882. Ogromno gradivo je delalo urejevanje težavno. Zdaj je obelodanil statistni osrednji odbor v Petrogradu številske podatke. Imenovanega leta je bilo prebivalstva v evropski Rusiji 77,879.521 ljudi, in sicer moških 38,651.977 glav, ženskih glav 39,227.544. Uključivši azijske krajine z velekleževino čuhonsko (finsko) ima Ruska 102 milijona stanovalcev. V evropski Rusiji jih živi po mestih 9.263.100, na deželi 68,616.418. Na deželi prevaguje ženstvo, po mestih moštvo, kar je zavoljo tovarnic in obrtov. — Poprečno je v mestih ta razmera: 100 moških, 89·2 ženskih, a na deželi 103·3 ženskih. Najbolj obljudena je krajina Vjatka (2,740.953 duš), najrejša krajina Olonec (427.328). Najgostejše obljudena je krajina Moskva (73,1 prebiv. na □ vrsto), krajina Podoljska (61,7 prebiv. na □ vrsto). Najmenj prebivalcev ima krajina Astrahan (0,4 preb. na □ vrsto). Leta 1882 je bilo porodov 3,904.577, smrti 3,033.569, zakonov 716.247.

[Prebivalstvo Perzije.] Angleški konzul v Teheranu je nedavno svoji vladi poslal nekatere podatke o perzijskem prebivalstvu. — Vsa Perzija obsega 1,647.000 km. ter ima prebivalstva 7,653.000 duš. Mest je 99, v njih stanuje 1,963.000, Teheran ima 120.000, Tabris 164.000, Isfahan 70.000, Bužir 60.000, Mežed 60.000, Kerman 71.000, Rešt 40.000, Jezd 40.009. Po 30.000 imajo Širaz, Kirmaža, Hamadan, Kašan.

Spremembe pri učiteljstvu. *)

Gosp. Mart. Vihernik v Dol-u (Laški okraj) in Fran Pečar v Holm-u (Ormuž) postala sta nadučitelja. — Poduč. v Pušcavi gosp. Ivan Stibler gre za učitelja k sv. Antonu na Pohorju, gosp. Ignac Supan, podučitelj pri sv. Marjeti pa k sv. Petru nad Laškim trgom; gospod Viktor Philipppek postal je def. podučitelj pri sv. Magdalenii v Mariboru, gospodična Maria pl. Strohbach pa je imenovana def. podučiteljico v Mahrenbergu. — Gosp. Peter Pavlan poduč. v Monjšbergu gre na Ptujsko goro; gosp. Andr. Močnik pa kot suplent v Monjšberg. Gosp. Ant. Križ, poduč. v Cirkoveih, postal je zač. učitelj, gospod Ant. Kukovič, marib. uč. priprav., pa zač. podučitelj v Zavrčah. Gosp. Jurij Agrež, uč. pripravnik iz Maribora gre za poduč. v Prihovo, gosp. Svoimir Šunderl pa za suplenta k št. Jurju v Slov. gor. — Gospod. Ana Sluga je imenovana učiteljica ročnih del v Braslovčah.

*) Č. gosp. zastopnike učiteljstva v okr. š. svetih prav vljudno prosimo, da nam o spremembah v svojih okrajih poročati blagovolijo. Vredn.

Štev. 553.

NATEČAJ.

Na v IV. plačilni razred uvrsteni ljudski šoli (s slovenskim poučnim jezikom) v Špitaliču v konjiškem okraju se s 1. dnevom meseca novembra t. l. umešča definitivno mesto učitelja, s katerim je poleg sistemovanih dohodkov združeno prosto stanovanje.

Prosilci imajo svoje prošnje do 20. dne novembra 1885 poslati krajnemu šolskemu svetu v Špitaliču (pošta Konjice).

Okrajni šolski svet v Konjicah, dne 31. oktobra 1885.

Predsednik:
Kolenc s. r.

Štev. 508.

Nadučiteljsko mesto

Na trirazredni ljudski šoli v Dobovi se umešča nadučiteljsko mesto z dohodki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje redno inštruirane prošnje z dokazom, da so sposobni subsidarično tudi v katoliškem veronauku podučevati, predpisanim potem do 1. dne decembra 1885 pri krajnem šolskem svetu v Dobovi, pošta Brežice (Rann).

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 24. oktobra 1885.

Predsednik:
Rupnik s. r.

Priporočitev obrti.

Podpisani si usoja vsem p. n. učiteljem, slavnim šolskim svetom in p. n. občinstvu naznaniti, da je

vso zalogo tiskovin in obrt za papir in pisarino

tvrdke Jan. Leona v svoje roke vzprejel in da bo jo odsehnal sam pod isto tvrdko razpravljaj.

Trdil se bo s pošteno in pazljivo postrežbo in z najboljšim blagom zaupanje, katero je tvrdka Jan. Leona od početka imela, sebi pridržati in prosi še njemu tisto dajati ter ga s prav obilnimi naročili prijazno oveseliti. Naznanja se ob enem, da se dobijo tukaj vse nove tiskovine za šolo v smislu naredeb vis. c. kr. dež šolsk. sveta.

Z odličnim spoštovanjem

Lav. Kordeš.